

Õppetunnid

TIINA KAALEP
*Riigikogu Toimetiste
peatoimetaja*

Nende ridade kirjutamise aegu valitseb Eestis soe suveilm, tänavad on täis inimesi, kaubanduskeskused ostjaid, restoranide terrassid sööjaid. Kõik tundub peaaegu endine. Möödunud aasta oli miski, milles me ei tahtnud ega osanud elada. Aga tundub, et see on nüüd möödas. Aeg on kahjud kokku lugeda ja edasi minna.

RiTo, mida käes hoiate, koondab pea eranditult COVID-19 teemalisi artikleid. Neid on ligi kakskümmend. Oleme kogunud võimalikult palju argumenteeritud informatsiooni – sellest õppimiseks, selle üle arutlemiseks, aga ka ajaloo tarvis. Et kuidas see täpselt oli.

Kirjutame ajaloost, sellest, millised on olnud inimkonna ajaloo suured surmavad taudid ja tõved. Lisaks on kõne all juriidilised dilemmad piirangute kehtestamisel: kumb on kõvem argument, kas põhiseadus või oht tervisele?

Kirjutame ka meid nii väga lummanud statistikast, kriisi ajal tehtud teadusuuringutest, kriisi ja koduõppe mõjust koolilaste õpitulemustele, kaugtöö efektiivsusest, kriisi otsesest ja kaugemast mõjust maailma ja Eesti majandusele. Vältimatu on Eesti perearstisüsteemist rääkimine,

sest perearstide rolli ei ole võimalik alahinnata. Ja muidugi on numbris mitu artiklit vaksineerimisest.

Loetlesin siin ehk pooli fookusteema artiklitest, aga soovitan loomulikult lugeda kõiki, kindlasti ka RiTo lõpuosast kaht ajaloolast artiklit, nii poleemilist eelmise vabariigi juhtide hoiakuid käsitlevat kui ka meie ühe teenekama parlamendiliikme mälestusi.

Lähen korra tagasi COVID-19 juurde. Mind jälitab üks mõte. Kõik me teame, et haigust põetakse kas raskemalt või siis kergemalt – kui veab. Aga suremus on õnneks tublisti väiksem kui suurte ajaloos tapnud taudide ajal. Ta tundub isegi sedavõrd kerge, et on neidki, kes haigestuvad meelega, et tõbi läbi põdeda ja seeläbi immuunsus saada.

Päevaks, mil seda kirjutan, on kokku loetud 128 669 COVID-19sse haigestunut ja 1241 haiguse tõttu surnut. Lihtne rehkendus ütleb, et sureb seega vähem kui üks protsent. Kas see tähendab, et kõigest hoolimata on meil ikkagi vedanud, sest tegu pole kindlalt surmaga lõppeva tõvega?

Nii võib arutleda. Ja mõelda siit edasi, milline oleks meie käitumine indiviidi, aga ka ühiskonnana olnud siis, kui haigus olnuks teistsugune. Nagu olid rõuged ja katk. See mõte painab mind alates nn vaksineerimisrallist Tallinnas aprilli alul,

kui erinevate võtetega, k.a isikukoodi võltsimisega, aga ka uksest sissepressimise, nobedate näppude või muu abiga said vaktsiini tuhanded inimesed, kelle kätte riikliku vaksineerimiskava alusel pidi järg jõudma palju hiljem. Samal ajal oli kogu Eestis kümneid tuhandeid üle 70seid ja riskigruppide liikmeid, kes, telefon pihus, ootasid perearsti kõnet. Sest nii oli neile meie oma riik öelnud: kõigepealt saavad vaktsiini nemad, kelle elu on rohkem ohus, siis kõik teised.

Samal nädalavahetusel, mil juhtusid olema ka ülestõusmispühad, murenes paljude kodanike usk Eesti riigi suutlikkuse olla õiglane ja läbipaistev. Ja me ei saa kunagi teada, kas valitsus, tema ametid ja ametiisikud oleksid vaktsiini rabamist pealt vaadanud ka palju hullema tõve korral ja samamoodi leppinud sellega, et noored ongi osavamad ja vanad ning haiged mitte.

Solidaarsuse puudumine, sõnastaksin ma õppetunni neist päevist.

Praegune ajahetk peaks olema justkui paranemine pandeemiast, väljatulek ja toibumine. Aga õhk on tulvil segaseid

signaale: ühes ja samas uudistesaaates saame teada, et riiki saabub poolteist miljardit Euroopa taasterahastu eurot, minut hiljem, et riigieelarve strateegia (RES) nõuab uuest aastast 60 miljonit kärbet. Kas meil on siis kitsas käes või mitte? Lihtne küsimus, aga vaidlejad ei leia ühist keelt. Millal on mõistlik kärpida ja millal mõistlik sellest hoiduda, ei ole ainult valitsuse arutada ja otsustada. Ka avalikkusel on siin sõna öelda. Lammutada on lihtne, eriti seda, mida ise pole loonud. Soovitus ka: kui tuleb valida, püüdke näha suuremat pilti, mitte vaid oma kitsast põllusiilu. Ja valima peaks selle, mis kõige vähem kahju teeb. Kogu ühiskonnale, mitte vaid kärpijale.

* * *

Aga ma ei taha nii pessimistlikult lõpetada. Alati on ju võimalus kriisist õppida, talletada lihasmällu maski ettepanemine, teadmine, et ka kodust saab mõnda aega tööd teha (aga kaugeltki mitte igasugust tööd) ja uskuda, et kogetud aeglane elu aitab meil toimuvat sügavamalt mõista. Lootkem siis vähemalt seda.